

**LBRIS**

We know  
books  
**Septimiu CHELCEA**

# **Psihosociologice**

**Panseuri, panseluțe și scaieți**



## Cuprins

Cuvânt înainte / 7

Partea întâi

### **Gânduri despre om și lume**

Persoane, personaje, situații și instituții sociale / 13

Procese, fenomene și stări psihosociologice / 49

Miscellanea / 75

Partea a doua

### **Eseuri psihosociologice**

Frica socială provocată de primul val al pandemiei COVID-19 / 87

*Fake news*-urile și *deepfake*-urile: cocktailuri cu minciuni / 107

Globalizarea, mâncarea etnică și neofobia alimentară / 113

Românii – printre cei mai scunzi din Europa, dar nu și de pe Terra / 125

Dezordinea stimulează creativitatea / 131

Plictiseala, dincolo de frică / 137

Modificări corporale: tatuajul și piercingul / 145

Durerea e o învățătură / 157

Horoscopul: narcotic psihosocial / 169

Parapsihologia: cercetări științifice, trucuri și falsuri / 177

Despre prietenie la vârsta a treia / 187

„Stația Terminus”: aspirația spre demnitate în fața sfârșitului inevitabil / 197

Încheiere / 209

Indice de autori / 211

Indice de teme / 214

Bibliografie / 217

**Partea întâi**

# **Gânduri despre om și lume**

## Persoane, personaje, situații și instituții sociale

### Bunicii

- ◆ A fi bunic: să îți ascunzi tristețea pentru a înveseli nepoții.
- ◆ *Un bunic sentimental*  
Îi iubesc pe toți din familie în egală măsură, dar cel mai mult și mai mult pe nepoți.
- ◆ - Exagerez puțin, dar eu la școală am avut mereu media anuală 10 (zece).
  - Și dacă nu exagerezi deloc?
  - Nu am avut niciodată...
  - Eu te iubesc și așa, bunicul meu!
- ◆ Bunicii nu mai aud decât ce doresc, nu și răutățile.
- ◆ Când îl aud pe nepotul meu, de nici cinci ani, cum explică nașterea universului, încep să cred că sunt bunicul lui Albert Einstein!

### Capitalismul

- ◆ Drumul spre capitalismul moral trece prin capitalismul sălbatic, așa cum drumul spre prăjitură trece prin ciorbă.
- ◆ Capitalismul sălbatic: leafă mică, șomaj mare!
- ◆ Istoria recentă este nepărtinitoare: fără nostalgie comunistă, fără mânie capitalistă!
- ◆ Faceți imposibilul: îmbogățiți-vă pe căi cinstite!
- ◆ Dacă în comunism au bătut toba dracii, nu înseamnă că în capitalism dansează suav îngerii.

## Cărțile

- ◆ Cartea pentru copii – cea mai ingenioasă jucărie.
- ◆ Cărțile au viața lor, dar cartea este nemuritoare.
- ◆ Cine are carte nu dă-n gropi... ziua-n amiaza mare!
- ◆ Nu ochelarii, ci lecturile ne ajută să vedem lumea.
- ◆ Spune-mi ce cărți citești, ca să-ți spun eu cine ești!
- ◆ Cărțile clasice dau aripi gândului.
- ◆ Omul inteligent vede ce scrie într-o carte dincolo de pagina tipărită.
- ◆ Cărțile care dau de gândit nu sunt biodegradabile: timpul nu le poate devora!
- ◆ Puține cărți îndrăznesc să se avânte în Triunghiul Bermudelor...
- ◆ „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris” (*Cuvinte potrivite*, Tudor Arghezi, 1927) și cui te-a tehnoredactat – îndrăznesc să adaug eu.

## Conviețuirea socială

- ◆ „Neatenția civică”, neatenția voluntară, ne ajută să vedem doar bârna din ochii altuia, nu și paiul din ochii lui.
- ◆ Un cuvânt chibzuit poate anula o mie de cuvinte trufașe.

## Copilul

- ◆ Fiecare copil este un diamant neșlefuit încă.
- ◆ Tristețea lumii se adună în ochii copiilor.
- ◆ Se spune că fiecare copil este un geniu. Se spune!
- ◆ Copilul nu este cățelul nostru, să-l tundem când și cum vrem! Dar nici să băgăm frizeria în faliment...

- ◆ Când un copil privește cerul, și îngerii zâmbesc.
- ◆ Când râd copiii, se luminează cerul; când un singur copil plânge, și cerul se întunecă.

### Corupția

- ◆ Corupția este manifestarea de suprafață a lăcomiei neîmblânzite prin cultură.
- ◆ Trebuie să fii geniu ca să îți dai seama, înainte ca justiția să se pronunțe, care dintre politicieni nu sunt corupți: cei ai puterii sau cei ai opoziției?

### Educația

- ◆ Înainte de a învăța copiii să citească, învățați-i să zâmbească.
- ◆ Învățați copiii să viseze.
- ◆ *Șapte ani de acasă*  
Oferiți copiilor „arma” care îi ridică la cea mai înaltă demnitate, aceea de OM.
- ◆ Dacă nu ai învățat să iubești adevărul, înseamnă că ți-ai irosit viața.
- ◆ Croiește-ți cărarea ta, mergi înainte!
- ◆ Politețea deschide multe uși, dar faptele bune le țin mereu deschise.
- ◆ Am trăit să o aud și p-asta: „Dacă nu mănânci tot din farfurie, îți iau cartea și nu te mai las să citești!”.
- ◆ „Fierul rău” pierde dacă nimerește pe un sol fertil!
- ◆ Ignoranța nu are granițe clare. Tragic este că ele, în loc să se restrângă, se lărgesc.
- ◆ Pâine pentru toată lumea, fosfor pentru toate mințile!
- ◆ Uneori, dintr-o glumă învățăm mai mult decât dintr-un tratat de etică.

- ◆ Să nu împovărăm copiii cu ambițiile noastre nerealizate!
- ◆ Am fost învățați de mici să nu facem altora ce nouă nu ne-ar plăcea să ni se facă (umilire, suferință, nedreptate etc.), în loc să fim povățuiți să cultivăm compasiunea, să încercăm să ne transpunem în situația celor năpăstuiți și să-i ajutăm să depășească nenorocirea.
- ◆ Dacă vrei să vezi mai departe, nu te cățăra pe gard. Suie muntele!
- ◆ Cel mai bine înțelege lucrurile pe care ți le explici, nu cele care îți sunt explicate.
- ◆ Chiar cel mai talentat fotbalist o mai dă în bară... Asta nu este o scuză să ratezi bacalaureatul!
- ◆ Drumul spre succes este presărat cu eșecuri.
- ◆ Să învățăm și să nu uităm cuvintele magice: „Vă rog”, „Vă mulțumesc”, „Cu plăcere”.
- ◆ A lupta cu tine însuși pentru a nu te confunda cu mediocritatea.
- ◆ Nu poți să faci dintr-un măgar cal de curse.
- ◆ Fără predispoziția înnăscută, exercițiul perseverent te face mai bun, dar nu cel mai bun.
- ◆ Pentru a deveni cetățeni responsabili, să educăm copiii în spiritul libertății de a alege.
- ◆ Schimbarea începe cu educarea educatorilor.
- ◆ Porunca biblică „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”, în traducere psihologică: „Iubește-l pe aproapele tău *aproape* ca pe tine însuși”.
- ◆ Guvernanții noștri au făcut din educație, „cea mai puternică armă de schimbare a lumii” – cum spunea Nelson Mandela –, un jalnic pușcoci.

**Elevul**

- ◆ Elevii învață cât de prețios este timpul. Iată de ce încă din clasa zero se uită pe furiș la ceas.
- ◆ *Între elevi*
  - Nu pronunți corect numele „Ion”! De ce pui accentul pe inițială?!
  - Bine că pronunți tu corect „Shakespeare”!
- ◆ *Bravadă*  
Astăzi, am scos din fire doi profesori.

**Facebook**

- ◆ Toți prietenii Facebook sunt inteligenți. Unii nu au învățat să scrie și dau *like*-uri, alții sunt marcați de grafomanie.
- ◆ *Minciuni convenționale*  
Pe Facebook ne scriem povestea vieții cât putem mai frumos, nu cât mai sincer.
- ◆ Îți plac postările prietenilor și nu ai vorbe? Nu dispera: tastează *like*! Așa fac și eu.
- ◆ Dacă postezi, îți lași amprenta. Și dacă nu postezi, tot te identifică. Trăiască Facebook-ul!
- ◆ Uraaa!! Nu sunt dependent... Am rezistat cincisprezece minute fără Facebook!
- ◆ Este plin Facebook-ul cu urări de multă fericire. M-aș mulțumi și cu mai puțină. Ce e mult strică!
- ◆ *Confidentul doamnelor pe Facebook*  
Este pus în situația onorantă să le aprecieze fotografia din tinerețe, florile, pisicile...
- ◆ Vreți în săbii să ne tăiem sau în *like*-uri să ne batem?!
- ◆ Pe Facebook, răspândiți bucuria, nu ura, oameni buni!
- ◆ *Puterea obișnuinței*  
Când trimit mesaje în America, încep cu „Bună dimineața”, deși știu că acolo nu este dimineață și la mine nu este deloc bună.

- ◆ Să ai prieteni Facebook dependenți de Internet este o adevărată binecuvântare: orice postezi curg *like*-urile.
- ◆ Un comentariu la postarea ta pe Facebook valorează cât o mie de *like*-uri.
- ◆ Se știe încă din Antichitate că eficacitatea publicității Facebook nu se măsoară în *like*-uri.
- ◆ Timpul pierdut este pierdut pentru totdeauna. Sfântul Anton de Padova (1195-1231), ocrotitorul celor care și-au pierdut diferite lucruri, săvârșește minunea de a fi regăsite. Ce bine ar fi dacă ar exista și un sfânt ocrotitor al celor care își pierd, ca mine, timpul pe Facebook!
- ◆ *Like*-urile fără comentarii sunt ca sistemul de irigații fără ploaie.
- ◆ Proști nu sunt cei care postează idioțeniile pe Facebook, ci aceia care le iau în serios.

## **Intelectualii**

- ◆ *Intelectualii publici*  
Cei care laudă România sunt detestați, cei care o detestă sunt lăudați.
- ◆ Numai intelectualii pigmei se cred zmei.
- ◆ Și intelectualii mai scapă din grabă o virgulă unde nu trebuie, dar niciodată între subiect și predicat.
- ◆ Intelectualii publici apolitici devin instantaneu oameni politici când li se oferă șansa de a deveni parlamentari.
- ◆ La pensie, pe unii vârsta îi aruncă rapid în jos, pe treptele pe care le-au suit cu greu; pe alții îi ajută să le urce în continuare.
- ◆ Intelectual ori ești, ori nu ești! Nu există intelectuali de mână întâi și intelectuali *second hand*.

- ◆ *Fără nicio aluzie, dar cu intenție*  
Elita intelectuală subțire are obrazul gros.
- ◆ Intelectualii publici sunt preocupați mereu de propria imagine. Noi, ceilalți, mai avem și altceva de făcut!

### Istoria

- ◆ „Căderea Bastiliei” sau „Cucerirea Bastiliei”? Depinde din ce parte privești lucrurile!
- ◆ Winston Churchill s-a înșelat: istoria nu este scrisă de învingători, ci de istoricii de la curtea învingătorilor.
- ◆ *Din vremurile ce s-au dus*  
Partidele comuniste frățești și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice: Ferește-mă, Doamne, de frați, că de „Marele prieten” mă apăr singur!

### Învățământul superior

- ◆ În învățământului superior, tot ce este vechi și bun este dat deoparte, împreună cu ce a fost rău. Asta da reformă!
- ◆ Îi înțeleg pe studenții care urmăresc prelegerile citind în același timp mesajele de pe smartphone. În fond, și Napoleon făcea mai multe lucruri deodată!
- ◆ *De-ale universitarilor*  
Până ajungi profesor, ești cercetător științific; după, ești prim autor, în calitate de coordonator.
- ◆ Colega, dacă ar fi să optezi între funcția de decan al facultății și premiul cel mare la loterie, ce marcă de automobil ți-ai alege?
- ◆ Orice mare profesor a fost student, dar nu toți studenții ajung mari în profesia lor.
- ◆ Că (pseudo)profesorii scriu lucrări de licență pentru (pseudo)studenți a devenit ceva normal. Revoltător este că folosesc metoda *copy paste*!

- ◆ Când evaluezi o teză de doctorat și nu faci observații critice, ori ești grăbit, ori nu ai expertiză în domeniu. Și într-un caz, și în celălalt, retrage-te din comisia de examen. Pierzi câteva sute de lei, dar câștigi în demnitatea de profesor!
- ◆ În timpul prelegerii, profesorul se adresează unui student:
  - Vă rog să-l treziți pe colegul dumneavoastră, doarme de un sfert de oră.
  - Pe care dintre ei, domnule profesor, pe cel din dreapta sau pe cel din stânga?
- ◆ Când adormi cu manualul universitar în mână, nu totdeauna manualul este de vină.

## Mass-media

- ◆ *Politețuri mass-media*  
Când vorbesc despre infractori, prezentatorii Tv folosesc cuvinte alese: „doamna”, „domnul”.
- ◆ Ne-am pricopsit: de la o vreme „nu se mai joacă piese clasice” la teatrele din România, ci „se întâmplă evenimente teatrale absolute în diferite locații”!
- ◆ Să se audă clar glasul Justiției, nu și cel al justițiarilor pe sticlă. Țara s-a săturat de ceartă și de palavre!
- ◆ *Fake News*  
Poți să transmiți neadevăruri din neștiință, dar să amesteci adevăruri și minciuni în doze exacte ca să circule îți trebuie multă știință.
- ◆ Când savanții tac, numerologii, astrologii și parapsihologii zburdă pe sticlă.
- ◆ *Clișee verbale*  
Dacă informațiile sunt „proaspete”, atunci peștele este de ultimă oră!
- ◆ Nu-i ironie, ci neghiobie să pui întrebări-capcană unor sărmani analfabeți din lumea satelor și să pretinzi că asta este „Starea nației”.

- ◆ Copil cuminte și jurnalistă sfoasă cine naiba a văzut?!
- ◆ Imagini trucate, difuzate prin mass-media, sunt mai nocive decât o mie de cuvinte mincinoase.
- ◆ Verticalitatea este semnul distinctiv al omului. De ce este popularizat în mass-media târâțul în coate și genunchi?!
- ◆ Între glumele deocheate și cele decoltate există o mare deosebire... de audiență.
- ◆ *Să se afle în treabă*  
La conferințele de presă, mulți jurnaliști întrebă...
- ◆ - De ce în *talk-show*-uri marilor oameni politici de la noi le sare muștarul?  
- Pentru că sunt... mici!
- ◆ M-am plictisit de atâta plictiseală: să dezleg cuvinte încrucișate sau să urmăresc telejurnalul de seară? *This is the question!*
- ◆ A înșira cuvinte și a înlănțui logic idei sunt două lucruri diferite. Nu toți cei care nu se dezlipesc de pe sticlă au aflat.
- ◆ „A rășfoi” este pe punctul de a deveni un arhaism.
- ◆ Fotografiile din ziare și reviste, de regulă, nu sunt truncate, dar prin selecția lor partizană dezinformează.

## Moda

- ◆ Moda are viață scurtă, dar renaște!
- ◆ Moda vine, moda trece. Eleganța rămâne!
- ◆ *Chirurgie plastică la modă*  
Buze simiene (lat. *simius*, maimuță); dacă moda o cere, maimuța o acceptă.
- ◆ Urmăresc telejurnalul ca să aflu care este moda vestimentară.

## Modestia

- ◆ Să renunțăm la falsa modestie. Sunt omul providențial!
- ◆ Nu poți să fii genial mereu. M-am convins de acest lucru...
- ◆ Nu mă laud, dar nici modestia nu mă dă afară din casă... când este frig și ploaie deasă!
- ◆ Este semn de prostie, nu de modestie, a spune despre tine mai puțin decât ești.

## Moravurile

- ◆ Capra dă lapte mult și de calitate. De ce să o urgisim că ține coada în sus?!
- ◆ Nu da cu bâta peste picioarele unui șchiop!
- ◆ Maximum de recunoștință la care te poți aștepta din partea celui pe care l-ai ajutat fără să merite este să nu îți dea cu piatra în cap: cu pumnul, treacă, meargă.
- ◆ Este greu să nu te bucuri de răul altuia care ți-a făcut mult rău.
- ◆ *Toți suntem reclamații*  
Eu reclam abuzurile. Tu reclami nedreptățile. El ne reclamă că ne băgăm unde nu ne fierbe oala.
- ◆ Dacă ai bani, cultură ce-ți mai trebuie?!
- ◆ *Misoginism*  
- Cum e tipa?  
- Foarte blondă!
- ◆ Viitoarei mele soții nu-i cer decât să fie perfectă, nimic mai mult.
- ◆ Mi-ai promis și nu te-ai ținut de cuvânt o dată: să-ți fie rușine. Mi-ai promis și nu te-ai ținut de cuvânt a doua oară: să-mi fie rușine. Mi-ai promis a treia oară: ai vorbit singur!
- ◆ Este important unde vrei să ajungi. Contează, însă, și calea pe care ai ales-o.

- ◆ Bani albi pentru zile negre și verzi pentru nopți cu vise.
- ◆ Când nu suntem capabili de compasiune, spre a ne conserva stima de sine îi consolăm cu vorbe pe cei în suferință.
- ◆ Ochii văd, urechile aud, gura tace: discreție sau lașitate?
- ◆ Orice om greșește, dar nu toți plătesc pentru greșelile lor.
- ◆ *Martor de bună-credință*  
- Tot ce am spus este adevărat. Dar nu v-am spus totul.
- ◆ *Capra vecinului*  
- Nu a murit, vecine. A avut doar o migrenă. Îți mulțumesc pentru gândul bun!
- ◆ Învățătoarea îi întreabă pe elevi ce sunt, ce lucrează părinții lor.  
- Tata nu lucrează, el este lucrat!
- ◆ Doamnă este orice femeie care nu abuzează de această întâmplare.
- ◆ Nu dați mai multă atenție greșelilor altora decât dorinței și efortului acestora de a le îndrepta.
- ◆ Cei care se înconjoară cu ziduri de apărare sunt mai vulnerabili decât cei ce construiesc punți de legătură cu lumea.
- ◆ *Calomnia*  
Arma mânărită magistral de către incompetenți.
- ◆ *Denigrare*  
- M-am jucat și eu cu vorbele. Ce, am spart capul cuiva?!
- ◆ Ambiția fără muncă și talent te face de ocară!
- ◆ Chiar cel mai convins ateu, dacă îi urezi să trăiască o sută de ani, recunoaște existența lui Dumnezeu: „Să nu punem limită voinței LUI!”.
- ◆ Sunt un tip robust: suport oricât de multă laudă!